

PRITIHOTAPLJENE ZGODBE O RAZLIČNOSTI IN POVEZOVANJU

Kristin Roskifte: *Vsi skupaj štejejo*.

Avtorska slikanica. Prevedla
Marija Zlatnar Moe. Založba
Modrijan, 2021.

Čeprav imamo vrsto odličnih slikanic slovenskih pisateljev in slovenskih ilustratorjev, je prav, da imajo tudi slovenski otroci možnost brati knjige, ki jih kot vrhunske priznava ves svet. Mednje spada tudi velika avtorska slikanica *Vsi skupaj štejejo*, poučna knjiga o različnosti in o povezovanju. Avtorska slikanica Kristine Rockifte je zgodba o dečku z modrimi lasmi, o njegovem očku, mami, o ljudeh v vse večji množici, ki se srečujejo na pustnemu sprevodu, v dvigalu, na otroškem igrišču, v frizerskem salonu, v kinu, na plaži, na pogrebu in na protestih ter tisoči ob opazovanju kometa. In vsi ti ljudje so med seboj različni – majhni in veliki, suhi in debeli, žalostni in veseli, svetle in temne polti. Ampak vsak od njih šteje! Mali bralec se lahko potepa po straneh in tudi sam šteje, vanje tihotapi svoje ideje,

svoje zgodbe. Sam (ali še bolje) v družbi s starejšim bralcem.

Norveška ilustratorica Kristin Roskifte (1975) je iz ilustracije diplomirala na Cambridgeu, magistrirala pa na Univerzi Kingston v Londonu. Ustvarila je devet avtorskih slikanic, ilustrirala pa tudi številne knjige drugih avtorjev. Je soustanoviteljica in solastnica založbe Magikon iz Kolbotna, ki izdaja slikanice in knjige o likovni umetnosti. V tej založbi je leta 2018 izšla tudi velika slikanica *Vsi skupaj štejejo* (*Alle sammen teller*), ki se je še isto leto uvrstila v finale za Bragerjevo nagrado (Brageprisen) za otroško književnost (2018). Prejela je nagrado Nordijskega sveta za otroško in mladinsko književnost (2019) ter zlato nagrado Visuell in Najlepše knjige leta (Årets vakreste Bøker) organizacije Grafill (Oslo) v kategorijah *otroška knjiga* in *slikanica* (2019). Knjiga, ki je bila doslej prevedena v trideset jezikov, je bila leta 2019 uvrščena tudi na seznam Bele vrane (White Ravens), ki ga pripravlja Mednarodna mladinska knjižnica v Münchnu, v finalu za nagrado World Illustration Award Združenja ilustratorjev (AOI) v Londonu (2019), uvrščena na seznam 100 najboljših slikanic z vsega sveta platforme dPictus (Camberley, Anglija). Leta 2020 jo je ameriška neprofitna radijska družba (NPR) imenovala za eno najboljših knjig leta, Bralna zveza Kalifornije (California Reading Association) pa ji je namenila zlato nagrado EUREKA, nagrado za najboljše neleposlovne otroške knjige. Ameriška zveza za mladinsko književnost (United States Board on Books for Young People, USBBY) je leta 2021 knjigo uvrstila na *mednarodni seznam* – Outstanding International Books. Istega leta je v konkurenci 595 otroških knjig kot edina tuja knjiga med šestimi nagrajenimi prejela nagrado Wenjin Kitajske narodne knjižnice, Društvo kitajskih pisateljev pa jo je

uvrstilo na seznam petnajstih priporočenih novih otroških knjig.

Knjigo, ki jo je za slovensko izdajo podprla fundacija NORLA (Norwegian Literature Abroad), je prevedla Marija Zlatnar Moe (1970). Prevajalka je leta 2003 doktorirala s področja književnega prevodoslovja. Zaposlena je na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. Predavala je tudi na Visoki šoli za prevajalce in tolmače v Trstu in na Centru za raziskovanje Ibsena na Univerzi v Oslu. Raziskovalno se ukvarja s književnim prevajanjem, predvsem prevajanjem med majhnimi, perifernimi jeziki. Veliko njenih prevodov iz norveščine je od leta 2015 namenjenih otrokom in mladini.

Iz malega raste veliko. Na prvi risbi v modri barvi (pozor: vse risbe v knjigi so v modri barvi, podobe ljudi pa v živo pisanih barvah!) ni človeka, so le narava, rastline in živali. Na naslednji strani, označeni s številko 1, mali modrolasi deček leži v postelji in šteje utripe svojega srca. In razmišlja o tem, koliko ljudi prav zdaj gleda iste zvezde. Na četrti sliki je zmagovalni oder in deček je na tretji stopnički. Na peti štiri osebe igrajo na inštrumente. Na naslednjih slikah je ob dečku družina, poleg očeta in mame še starejša sestra in mlajši brat. Ljudi je od strani do strani vse več in na vsaki se da koga prepoznati. Po barvi kože in las, po oblačilih ali po značilni drži, po tem, kaj počne in kdo mu dela družbo. Vsak s svojo posebno podobo in zgodbo. Pripadajo različnim skupinam – družini, šolskemu razredu, nogometni ekipi, društvu. Sprehajajo se v parku, obiskujejo knjižnice, slikarske razstave, udeležujejo se podelitev nagrad, kupujejo v trgovini ali na boljšem sejmu, tečejo na maratonski prireditvi. Slikanica aktivno spodbuja k opazovanju, povezovanju in logičnemu razmišljanju, ob spoznavanju njenih junakov in njihovih zgodb pa tudi k strpnosti in razumevanju, da smo

vsi ljudje tega sveta kljub različnosti na nek način med seboj povezani. Zadnja dvostranska ilustracija, ki predstavlja svetlomodro obarvan planet Zemlja v črnem vesolju, posejanem z zvezdami in drugimi planeti, je označena s številko 7500 000 000 in ima na desni strani spodaj besedilo: »7,8 milijarde ljudi na istem planetu. Vsakdo izmed njih ima svojo posebno zgodbo. Vsi skupaj štejejo. Eden izmed njih si tudi ti!« V desnem in levem kotu vsake izmed štirinšestdesetih strani so opazno velike številke, ki pa ne pomenijo številke strani, temveč število ljudi, ki je na tisti določeni strani upodobljeno. Ilustracije spremljajo kratka in skopa besedila (vselej dosledno izpisana z malimi tiskanimi črkami in v modri barvi), avtorica prizore samo oriše in nas tako spodbuja, da si bralec zgodbe dalje izmišljuje tudi sam.

V tej knjigi (monografske velikosti) je množica ljudi, ki jim mali bralec lahko sledi, z njimi sočustvuje in opazuje, kako se njihove zgodbe prepletajo. Če je dovolj radoveden in dovolj zbrano opazuje, odkriva male in velike skrivnosti. V resnici se je ob njej treba pogovarjati in to o mnogočem. Zakaj smo ljudje različni? Kako je kdo oblečen in zakaj? Zakaj smo različnih barv? Zakaj nekateri potrebujejo pomoč? Zakaj? Zakaj? Zakaj? Ta večni otroški – *zakaj?*! Na določena vprašanja dobijo mali bralci odgovore že med samim glasnim branjem in opazovanjem ilustracij v knjigi (še posebej, če so pri tem navzoči starejši bralci, ki vzpodbujajo domišljijo otrok pri njihovem opisovanju dogajanja na posameznih straneh). V založbi Modrijan pa bralcu nudijo še dodatno pomoč: na svoji spletni strani so pripravili dodatna vprašanja in celo sličice, ki si jih lahko posameznik (za male radovedneže seveda kdo od starejših, ki z njim bere) natisne, ter prizore in ljudi na njih poišče v knjigi. Z odčitavanjem QR kode, natisnjene v slikanici, pa se

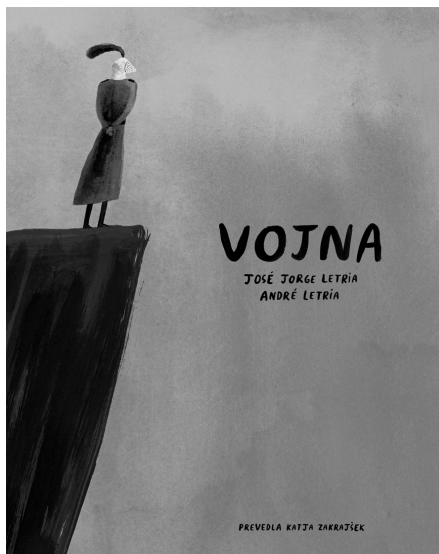
lahko odkrije tudi dodatna vprašanja, spregledane skrivnosti.

Slikanica *Vsi skupaj štejejo* ni namenjena le razvedrilu, ponuja interakcijo za sodelovanje bralcev od četrtega leta dalje z odraslimi in ni samo za otroke (v opisu knjige piše, da naj bi bila namenjena bralcem do 99 leta starosti). Spodbuja koncentracijo in preizkuša spomin. Predvsem pa ozavešča dragoceno spoznanje, da smo si ljudje v marsičem različni, a vseeno vsak od nas šteje enako kot nekdo drug.

Tatjana Pregl Kobe

VOJNA NI NIKOLI ZNALA PRIPOVEDOVATI ZGODB

José Jorge Letria: *Vojna*. Ilustracije
André Letria. Prevod: Katja Zakrajšek,
Založba Modrijan, Ljubljana, 2022.

Jeseni 2019 sem na 27. bienalu ilustracije Bratislava na veličastni predstavitvi knjižnih ilustracij z vsega sveta doživela vso raznolikost vizualnega ustvarjanja knjig za otroke in mladino, saj je bilo

na ogled in v oceno razstavljenih preko tri tisoč ilustracij iz skoraj petdesetih držav. Nagrade, podeljene na bienalu, so nedvomno najprestižnejša priznanja ilustratorske umetnosti v svetovnem merilu. Desetčlanska mednarodna žirija, katere članica sem bila, je podelila enajst nagrad, vključno z glavno nagrado grand prix, petimi priznanji *Zlato jabolko* in petimi *Plaketami BIB*. Med temi je bil poleg Maje Kastelic iz Slovenije tudi portugalski ilustrator *André Letria*, ki je priznanje prejel za deset ilustracij (v mešani tehniki) iz knjige *A guerra / War / Vojna*. Poleg originalnih ilustracij so nam organizatorji omogočili tudi ogled te knjige. Takrat sem jo, popolnoma očarana nad minimalističnim načinom verbalnega in vizualnega prikaza (ne glede na morečo vsebino in težke pojme v knjigi za otroke), prvič držala v rokah. Besedilo in ilustracije v tej knjigi lahko beremo (tudi) neodvisno drugo od drugega, vendar je oboje temčno.

Slikanica *Vojna* je bila že leta 2018, ko je knjiga prvič izšla, uvrščena v katalog *Bele vrane*, na mednarodnem tekmovanju za najboljše slikanice Little Hakka (Kitajska) je v eni od kategorij prejela nagrado »Best of the Best«, na natečaju Nami Concours (Južna Koreja) pa veliko nagrado (Grand Prix). Nagrajena je bila na številnih bienalih ilustracije in sejmi po svetu, poleg plakete na BIB je bila leta 2019 uvrščena na razstavo mednarodnega knjižnega sejma v Bologni (Mostra Illustratori), prejela je »nagrado odličnosti« na tekmovanju Communication Arts Illustration Annual (Kalifornija, ZDA) in bila v trojici najboljših slikanic na sejmu NY Rights Fair Talking Pictures (New York, ZDA). Prejela je mednarodno nagrado Junceda (Junceda Internacional, Barcelona), na Portugalskem pa nacionalno nagrado za ilustracijo (Prémio Nacional de Ilustração) in nagrado na bienalu ilustracije v Guimarãesu. Uvrščena je v PNL2027, državni priporočilni